

## **OBSAH:**

- **Rozhovor**
  - **Zhovárame sa s generálnym riaditeľom Sociálnej poisťovne**
- **Výber poistného**
  - **Postupy Sociálnej poisťovne voči zamestnávateľom - neplatičom**
- **Poistenie v nezamestnanosti**
  - **Dávka v nezamestnanosti a centrum záujmov**
- **Lekárska posudková činnosť**
  - **Posudkoví lekári zo Slovenska a Česka diskutovali v Patinciach**
- **Iné**
  - **Poradenské dni**
- **PORADŇA**
  - **Prenájom a platenie poistného**
  - **Prerušenie poistenia**
  - **Materské a dobrovoľné poistenie**

**Zhovárame sa s generálnym riaditeľom Sociálnej poisťovne Ľubošom Lopatkou:**

**„Búrame mýty, kráčame za cieľmi“**

**Koncom septembra uplynul rok odvtedy ako Ľuboš Lopatka zasadol do kresla generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne. Inštitúcia za ten čas prešla viacerými zmenami. Hospodári lepšie ako v minulosti.**

Dokazujú to fakty za prvých osem mesiacov tohto roka: poisťovňa zaznamenala podstatne lepší výber poistného - na úrovni 105,24 %, čím dosiahla vyšší výber poistného oproti rovnakému obdobiu minulého roka o 205,7 mil. eur. Pohľadávky znížila poisťovňa až o tretinu - oproti jeseni 2010 klesli zo sumy takmer 903 mil. eur na 636,2 mil. eur k 31. 8. 2011. Sociálna poisťovňa zároveň očakáva, že v dlžnom poistnom do konca roka vyberie

o približne 100 mil. eur viac, ako predpokladal plán. V tomto roku to bude znamenať lepší hospodársky výsledok o 170 mil. eur, čo sa prejaví v znížení transferu zo štátneho rozpočtu, t. j. úspore pre štát vo výške približne 100 mil. eur a v lepšom výsledku hospodárenia Sociálnej poisťovne oproti upravenému rozpočtu o 70 mil. eur. „*Búrame mýtus, že štát nemôže byť dobrý vlastník. Nejde o otázku vlastníctva, ale o nastavenie vecí a správny výber ľudí pre správne úlohy,*“ hovorí na adresu hospodárskych výsledkov generálny riaditeľ Ľuboš Lopatka. Aká cesta k nim viedla a čo znamená predovšetkým pre občana, to už prezradil v nasledujúcom rozhovore.

- **Čo bolo najťažšie pri otáčaní „kormidla“ v Sociálnej poisťovni, aby začala dosahovať lepšie výsledky?**

„Zvolili sme cestu úspor zavádzaním systémových zmien vo vnútri inštitúcie. Robíme konkrétne kroky vedúce k tomu, aby sme zbúrali mýtus o poisťovni ako o byrokratickom molochu, ktorý len „požiera“ peniaze daňových poplatníkov. Som rád, že sa nám v prvej fáze podarilo inštitúciu „odkolonizovať“ od niektorých nevýhodných dodávateľov. Niektoré zmluvy sme zrušili, väčšina však súhlasila so znížením cien za dodávané služby, predovšetkým v oblasti informačných technológií, ale aj pri dodávkach iných tovarov, či služieb. Znamenali pre nás, a teda aj daňových poplatníkov nemalé úspory. Odišli sme z nevýhodných nájmov budov, zlepšili spoluprácu s exekútormi, vytvorili tlak na dlžníkov, aby uhrádzali svoje záväzky, a zaviedli ďalšie opatrenia, ktoré postupne prinášajú výsledky.“

- **Tento rok zo Sociálnej poisťovne odišlo takmer 600 zamestnancov. Boli tieto kroky nutné pri takej obrovskej agende služieb, ktoré poisťovňa poskytuje?**

„Znižovanie počtu zamestnancov nebolo cieľom, ale len jedným z prostriedkov ozdravovania. Primárnym dôvodom bolo odblokovanie inštitúcie, odstránenie duplicít a zníženie byrokracie. Našiel som tu veľmi veľa kvalitných ľudí a môžem povedať, že ma v mnohom obohatili. Na druhej strane sme tu našli aj ľudí, ktorým chýbali určité vnútorné hodnoty, alebo sa vyznačovali pasivitou. To, čo potrebujeme je to, aby mal zamestnanec nadšenie pre prácu, snahu sa zlepšovať, aby to pre neho neznamenal, že je tu len pre to, že tu robil pred rokom a chce tu byť aj o rok. Zmenili sme aj mzdový systém, jednoducho, chceme vytvoriť tím, ktorý je aktívny a hladný po pozitívnych výsledkoch. Bude to na prospech inštitúcie i občana. Zameranie sa na kvantitu je nebezpečné. Pre celé Slovensko by bolo lepšie mať menej úradníkov, lepšie motivovaných, ktorí viac pracujú, ale sú spokojnejší v práci a vytvárajú väčšiu spokojnosť aj medzi občanmi.“

- **Aké konkrétne kroky ste urobili v prospech občana?**

„Bolo ich niekoľko. Ako prvá inštitúcia sme zrušili štvrtok ako nestránkový deň a verím, že nás budú nasledovať ďalšie. Nestránkové dni považujem za prežitok, náš pracovný čas musí byť aj časom pre klienta. Preferujeme elektronickú komunikáciu namiesto papierovej, zrušili sme pečiatky vo vnútornom styku, otvorili sme sa občanom pri poskytovaní informácií. Je dôležité, aby vedel, čo potrebuje v kontakte so Sociálnou inštitúciou, aby sa zvýšilo jeho povedomie o právach a povinnostiach. Väčšiu otvorenosť našej inštitúcie voči klientovi ukazuje i lepšia dovolateľnosť do informačno-poradenského centra – k telefonickým linkám pribudli aj mailové adresy. Na otázky klientov odpovedáme rýchlejšie a kvalitnejšie. Školíme aj zamestnancov v oblasti komunikačných zručností pri práci s klientom.“

- **Skrátili ste aj lehoty na vybavovanie rôznych dávok (dôchodky, nemocenská, materská)?**

„Áno, vo väčšine prípadov sa lehoty skrátili a v tomto trende chceme pokračovať. Potrebujeme ešte zlepšiť prepojenosť našich informačných systémov, aby občan nemusel predkladať rôzne potvrdenia duplicitne, je dôležité, aby sa systémy vyčistili od starých a neaktuálnych údajov a na to je potrebná aj spolupráca s klientmi. Máme ambíciu ešte viac zrýchliť konanie o dôchodkových dávkach. Konkrétne v tejto oblasti máme snahu zmeniť komunikáciu s ľuďmi a začať ju už v preddôchodkovom veku. Verím, že na budúci rok dôjde v tejto oblasti k obratu.“

- **V akom stave je elektronizácia služieb Sociálnej poisťovne pre občanov? Zavádzate povinnosti pre zamestnávateľov. Budú aj obyčajní ľudia aktuálne vedieť, v akom stave sú ich platby podobne ako pri bankách?**

„Teraz rozširujeme elektronickú komunikáciu pre všetkých zamestnávateľov, čím sa eliminuje byrokracia a rôzne papierovanie a navyše, na poštovnom zamestnávateľa i my ušetríme. Elektronickú komunikáciu chceme rozšíriť aj pri kontakte s ďalšími úradmi v záujme urýchlenia riešení pre klienta. Rovnako tak chceme skvalitniť služby v oblasti individuálneho účtu poistenca, ktoré už poskytujeme, ale vidíme priestor na ich zlepšenie. Takže áno, uvažujeme aj týmto smerom.“

- **Od nového roku má začať platiť daňovo-odvodová reforma. Ako konkrétne ovplyvní Sociálnu poisťovňu, čo sa zmení pre občana vo vzťahu k Sociálnej poisťovni?**

„Súčasťou návrhu tzv. zákona o suprehrubej mzde, ktorý by mal platiť od nového roka, sú aj zásadné zmeny v sociálnom poistení. Zavedenie superhrubej mzdy a s ním spojené zrušenie povinnosti zamestnávateľa platiť poistné na sociálne poistenie s výnimkou úrazového poistenia, zavedenie nových sadzieb poistného, zmena osobného rozsahu sociálneho poistenia, zavedenie maximálneho poistného, odvodovej odpočítateľnej položky, zrušenie garančného poistenia a zavedenie garančnej dávky ako štátnej sociálnej dávky, zmeny v dobrovoľnom poistení a ďalšie, to všetko sú zmeny, ktoré výrazným spôsobom ovplyvnia činnosť Sociálnej poisťovne, najmä v oblasti výberu poistného a hospodárenia, ale aj v oblasti dávok. Ich realizácia si vyžiada podstatné zmeny v súčasných procesoch, ktoré sa musia premietnuť najmä v zmenách metodiky a úprave funkcionality vo všetkých kľúčových informačných systémoch Sociálnej poisťovne. Pripravované zmeny ovplyvnia nielen činnosť Sociálnej poisťovne, ale aj plnenie povinností jednotlivými subjektmi, a to zamestnávateľmi, SZČO a dobrovoľne poistenými osobami. Keďže ide o najrozsiahlejšie zmeny, týkajúce sa najširšieho okruhu subjektov od zavedenia systému sociálneho poistenia v roku 2004, vynaložíme maximálne úsilie na vytvorenie podmienok pre ich úspešné zvládnutie tými, ktorých sa bezprostredne týkajú.“

- **Aká bude Sociálna poisťovňa o tri či päť rokov?**

„Sociálna poisťovňa by mala byť už o 3 – 4 roky taká, akú si zaslúži občan, t.j. efektívne fungujúca, čo sa prejaví v radikálnom znížení nákladov jej fungovania oproti predpokladom pred pár rokov (200 mil. eur verzus 80 mil. eur). Ďalej by to mala byť inštitúcia s podstatne menším počtom zamestnancov (5 900 verzus 3 000), ktorí sú adekvátne motivovaní, čo bezpochyby prinesie nielen viac peňazí pre jednotlivcov, ale i absolútnu úsporu nákladov pre

štát. Zameranie sa na kvalitu pracovnej sily je predpokladom eliminovania byrokracie ako podmienkou prehĺbenia klientskej orientácie inštitúcie. Sociálna poisťovňa je v našich predstavách „bezpapierovou“ inštitúciou proaktívne komunikujúcou s občanom. Vykročili sme správnym smerom, a preto verím, že sa nám spoločne podarí premeniť sny na realitu.“

**Zhovárala sa: Jana Hrabková,  
komunikačný odbor,  
Sociálna poisťovňa, ústredie**

### **Postupy Sociálnej poisťovne voči zamestnávateľom - neplatičom**

**Jednou z najdôležitejších povinností zamestnávateľa v sociálnom poistení je povinnosť odvádzať Sociálnej poisťovni poistné na sociálne poistenie a príspevky na starobné dôchodkové sporenie. V nasledovnom článku si vysvetlíme, aké sú dôsledky nesplnenia tejto povinnosti.**

#### **Dôsledky nesplnenia povinnosti zamestnávateľa odvádzať poistné a príspevky**

Povinnosť zamestnanca a zamestnávateľa platiť poistné na jednotlivé druhy sociálneho poistenia, ktoré sa na nich vzťahujú, ako aj povinnosť odvádzať toto poistné, stanovuje zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. Za zamestnanca odvádza poistné zamestnávateľ. Zamestnávateľ vykoná zrážku poistného, ktoré je povinný platiť zamestnanec (§ 141 ods. 1 a 2 zákona o sociálnom poistení). **Zamestnávateľ je teda povinný odvádzať poistné, ktoré je povinný platiť on sám, ale súčasne je povinný odvádzať aj poistné, ktoré je povinný platiť zamestnanec.**

Zamestnávateľovi, ktorý neodviedol poistné a príspevky v lehote splatnosti ním odvádzaného poistného a príspevkov, Sociálna poisťovňa **predpíše dlžnú sumu poistného a príspevkov**, a to rozhodnutím o predpísaní poistného a príspevkov, najneskôr v lehote do 15 dní odo dňa ich splatnosti.

#### **Príklad**

*Poistné a príspevky, ktoré platí a odvádza zamestnávateľ za mesiac september 2011, je splatné napríklad dňa 11. októbra 2011. Ak zamestnávateľ neodviedol poistné a príspevky za*

*mesiac september 2011 najneskôr dňa 11. októbra 2011, Sociálna poisťovňa vydá zamestnávateľovi rozhodnutie o poistnom a príspevkoch najneskôr do 26. októbra 2011.*

V prípade, ak dlžná suma poistného a príspevkov v úhrne je nižšia ako 3,32 eur, Sociálna poisťovňa dlžnú sumu nepredpíše.

Sociálna poisťovňa vydala v období od januára 2011 do septembra 2011 vo vzťahu k zamestnávateľom celkom 130 977 rozhodnutí o dlžnom poistnom a príspevkoch, a to vo výške 195 934 157,23 eur.

### **Penále**

S porušením povinnosti zamestnávateľa odvádzať poistné a príspevky riadne a včas spája zákon o sociálnom poistení aj sankciu v podobe penále. Zamestnávateľovi, ktorý neodviedol poistné a príspevky za príslušný kalendárny mesiac včas alebo ich odviedol v nižšej sume, Sociálna poisťovňa **predpíše penále** vo výške 0,05 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania odo dňa splatnosti poistného a príspevkov do dňa, keď bola dlžná suma poukázaná na účet Sociálnej poisťovne v Štátnej pokladnici, zaplatená v hotovosti alebo do dňa začatia kontroly. Predpísané penále nemôže presiahnuť dlžnú sumu poistného a príspevkov za kontrolované obdobie. Sociálna poisťovňa penále nepredpíše, ak penále za kontrolované obdobie nie je vyššie ako 3,32 eur. Zamestnávateľovi, ktorý zaplatil dlžnú sumu poistného a príspevkov, Sociálna poisťovňa predpíše penále najneskôr do 90 dní odo dňa poukázania dlžnej sumy poistného a príspevkov na účet Sociálnej poisťovne. Zamestnávateľovi, ktorý nezaplatil dlžnú sumu poistného a príspevkov, Sociálna poisťovňa predpíše penále po vykonaní kontroly údajov.

### **Proces vymáhania pohľadávok v Sociálnej poisťovni**

Zákon o sociálnom poistení vymedzuje aj pôsobnosť Sociálnej poisťovne a jej kompetencie pri vymáhaní pohľadávok. Sociálna poisťovňa vymáha pohľadávky na poistnom, dávkach, náhradách škody neuhradených Sociálnej poisťovni tretími osobami, pokutách a penále podľa zákona o sociálnom poistení, Občianskeho súdneho poriadku a podľa zákona o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok). Agendu vymáhania a uplatňovania pohľadávok vykonáva príslušná organizačná zložka Sociálnej poisťovne, ktorou je pobočka alebo ústredie.

Ak si povinné osoby neplnia svoje povinnosti riadne a včas, vznikajú Sociálnej poisťovni voči nim pohľadávky. Tieto pohľadávky je Sociálna poisťovňa **povinná** vymáhať. V prípade, že pohľadávka predpísaná právoplatným a vykonateľným rozhodnutím Sociálnej poisťovne alebo súdu nebola v stanovenom termíne dobrovoľne uhradená, pobočka alebo ústredie Sociálnej poisťovne zabezpečia uplatnenie takejto pohľadávky niektorým zo spôsobov vymáhania, a to **prostredníctvom podania návrhu na vykonanie exekúcie alebo prevedením pohľadávok do mandátnej správy**.

To znamená, že Sociálna poisťovňa buď podá návrh na vykonanie exekúcie **súdному exekútorovi**, alebo v prípade pohľadávok na poistnom, na príspevkoch, na penále a pokutách (u ktorých rozhodnutie, ktorým boli predpísané nadobudlo právoplatnosť a je vykonateľné

najskôr odo dňa 1. júla 2005) môže využiť inštitút tzv. **mandátnej správy**, to znamená previesť vymáhanie na inú právnickú osobu. Zákonnou povinnosťou Sociálnej poisťovne je vymáhať každý subjekt, ktorý má predpísanú pohľadávku, okrem prípadov, ak bola zo strany povinného podaná žiadosť o povolenie splátok dlžných súm a splňa podmienky pre povolenie splátkového kalendára alebo ak povinný podal žiadosť o odpustenie povinnosti zaplatiť penále alebo zníženie výšky penále a splňa podmienky pre odpustenie, resp. zníženie výšky penále. V prípade, ak Sociálna poisťovňa už uplatnila pohľadávku niektorým z týchto inštitútov, dlžník sa musí v záujme riešenia svojho dlhu kontaktovať s exekútorom alebo mandatárom.

### **Splátkový kalendár**

Sociálna poisťovňa **môže** na základe písomnej žiadosti osoby povinnej odvádzať poistné **povoliť splátky dlžných súm** z dôvodu platobnej neschopnosti tejto osoby, ak dôvodne možno predpokladať, že v období nie dlhšom ako 18 mesiacov bude schopná zaplatiť dlžné sumy poistného a príspevkov, a ak je už v čase rozhodovania o povolení splátok dlžných súm schopná riadne plniť odvodové povinnosti. Podmienkami pre povolenie splátok dlžných súm (splátkový kalendár) zo strany Sociálnej poisťovne sú:

- písomná žiadosť povinného (žiadateľa),
- preukázanie a zdôvodnenie platobnej neschopnosti povinného, ktorá zapríčinila skutočnosť, že došlo zo strany povinného k neodvádzaniu poistného v tomto období,
- schopnosť zaplatiť dlžné sumy **najneskôr** do 18 mesiacov,
- plnenie odvodových povinností (platenie bežného poistného)
- zabezpečenie pohľadávky Sociálnej poisťovne zriadením záložného práva na nehnuteľný, prípadne aj hnutel'ný majetok povinného v prípade, ak pohľadávka Sociálnej poisťovne v čase posudzovania žiadosti o povolenie splátok dlžných súm je voči samostatne zárobkovo činnnej osobe alebo dobrovoľne poistenej osobe je vyššia ako 3000 eur a voči zamestnávateľovi je vyššia ako 15 000 eur.

#### **Príklad:**

*Spoločnosť XY za obdobie od 1. januára 2011 do 31. mája 2011 neodvádzala bežné poistné v celkovej výške 18 000 eur z dôvodu, že na jej veľkého obchodného partnera bol vyhlásený konkurz, čím sa spoločnosť XY dostala do druhotnej platobnej neschopnosti. Dňa 5. augusta 2011 spoločnosť XY požiadala Sociálnu poisťovňu o splátkový kalendár. Bežné poistné za mesiac jún 2011 zaplatili v lehote splatnosti do 30. júla 2011, teda spoločnosť XY je v čase podania žiadosti preukázateľne schopná plniť odvodové povinnosti. K písomnej žiadosti priložila spoločnosť XY ako doklad preukazujúci zdôvodnenie jej platobnej neschopnosti prihlášky do konkurzu vyhláseného na jej obchodného partnera - dlžníka. Sociálna poisťovňa z dôvodu výšky pohľadávky, ktorá prevyšuje 15 000 eur zabezpečila svoju pohľadávku zriadením záložného práva na majetok spoločnosti XY. Vzhľadom na to, že spoločnosť XY splnila všetky podmienky pre povolenie splátkového kalendára, Sociálna poisťovňa rozhodla o povolení splátok dlžných súm na dobu 6 mesiacov.*

O povolení splátok dlžných súm vydáva Sociálna poisťovňa rozhodnutie, ktoré je konečné a nie je proti nemu prípustné odvolanie. Odo dňa vydania rozhodnutia o povolení splátok dlžných súm sa penále z dlžnej sumy poistného alebo príspevku nepočíta. V rámci povolenia splátok dlžných súm Sociálna poisťovňa v zmysle zákona zvýši dlžné sumy o úroky vo výške základnej úrokovej sadzby, stanovenej Národnou bankou Slovenska (NBS), platnej ku dňu vydania rozhodnutia o povolení splátok dlžných súm.

### **Opätovné povolenie splátok**

Povoliť splátky dlžných súm u toho istého žiadateľa je možné až po uplynutí 12 mesiacov odo dňa rozhodnutia o predchádzajúcej žiadosti. Sociálna poisťovňa nepovolí splátky dlžných súm v prípade opätovnej žiadosti o povolenie splátok dlžných súm, o ktorej už bolo rozhodnuté. Rovnako nepovolí splátkový kalendár, ak je predpoklad, že prostredníctvom exekúcie dôjde k skoršej úhrade pohľadávky, než by bola doba povolenia splátok dlžných súm. Sociálna poisťovňa nemôže povoliť splátky dlžných súm ani v prípade pohľadávky, vymáhanie ktorej bolo prevedené na mandátára a ani v prípade pohľadávky, ktorá je už vymáhaná exekúciou. V týchto prípadoch sa povinný môže obrátiť priamo na exekútora so žiadosťou o postupné splácanie pohľadávky Sociálnej poisťovne (splátkový kalendár). Exekútor môže s písomným súhlasom Sociálnej poisťovne uzavrieť písomnú dohodu s povinným o postupnom splatení vymáhanej pohľadávky. V prípade, že ide o pohľadávku, ktorej vymáhanie bolo prevedené na mandátára, povinný sa môže so žiadosťou o splátkový kalendár obrátiť priamo na mandátára.

### **Odpustenie penále**

Sociálna poisťovňa môže podľa predpisu účinného do 31. decembra 2004, na základe písomnej žiadosti povinnej osoby v odôvodnených prípadoch **odpustiť povinnosť zaplatiť penále alebo znížiť penále**, ktoré sa viaže na poistné a príspevky, ktoré neboli odvedené včas alebo boli odvedené v nižšej sume za obdobie **do 31. decembra 2004**. Konanie a rozhodovanie o žiadosti zabezpečuje príslušná pobočka. Sociálna poisťovňa môže kladne rozhodnúť len v prípade, ak povinná osoba zaplatila dlžné sumy poistného a príspevkov najneskôr v deň podania písomnej žiadosti a v období odo dňa doručenia žiadosti do dňa vydania rozhodnutia o žiadosti odvádza poistné a príspevky včas a v správnej sume. O povolení splátok dlžných súm vydáva Sociálna poisťovňa rozhodnutie, ktoré je konečné a nie je proti nemu prípustné odvolanie. Na odpustenie povinnosti zaplatiť penále, resp. na zníženie jeho výšky, nie je zo strany žiadateľa právny nárok.

### **Trestný zákon**

Sociálna poisťovňa využíva pri práci s pohľadávkami aj nástroje, ktoré jej ponúka **Trestný zákon**. Ak nadobudne podozrenie, že došlo zo strany povinného k naplneniu skutkovej podstaty trestného činu skrátenia dane a poistného podľa §276 Trestného zákona, k neodvedeniu dane a poistného podľa §277 Trestného zákona a v súvislosti s novelou Trestného zákona po 1. septembri 2011 aj trestného činu nezaplatenia dane a poistného podľa § 278 Trestného zákona, Sociálna poisťovňa podáva na páchatel'a **trestné oznámenie**.

Sociálna poisťovňa v prípadoch, že na dlžníka bol vyhlásený **konkurz** alebo povolená **reštrukturalizácia**, uplatňuje svoje pohľadávky a veriteľské práva aj v týchto konaniach v súlade so zákonom o konkurze a reštrukturalizácií, kde aktívne vystupuje v týchto konaniach a vo veriteľských orgánoch.

*Mgr. Jana Karnetová,  
odbor výberu poistného  
JUDr. Katarína Chynoradská,  
oddelenie vymáhania pohľadávok  
Sociálna poisťovňa, ústredie*

### **Dávka v nezamestnanosti a centrum záujmov**

Množstvo našich spoluobčanov odišlo z dôvodu možnosti ľahšieho si nájdania zamestnania ako i možnosti nájsť si lepšie platené zamestnanie za prácou do zahraničia. Aj následkom hospodárskej krízy veľká časť týchto osôb stráca zamestnanie a vracia sa na Slovensko. Mnohí z týchto ľudí sú zaradení do evidencie uchádzačov o zamestnanie a pri posúdení nároku na dávku v nezamestnanosti žiadajú zohľadniť dobu, počas ktorej pracovali a odvádzali poistné v zahraničí. Pokiaľ si však počas výkonu práce v jednom z členských štátov Európskej únie iného ako Slovenskej republiky (ďalej len „štát EÚ“) nezachovali silnejšie väzby na Slovensku, táto doba poistenia im nebude môcť byť zohľadnená.

### **Uplatnenie nároku na dávku v nezamestnanosti v štáte posledného zamestnania**

V zásade platí, že fyzická osoba vykonávajúca zárobkovú činnosť v štáte EÚ, podlieha právnym predpisom tohto štátu, a teda je v tejto krajine aj sociálne poistená podľa podmienok vnútroštátnej legislatívy. **Koordináčne predpisy určujú, že pri skončení výkonu zárobkovej činnosti by si nezamestnaní mali uplatňovať nárok na dávku v nezamestnanosti v štáte, v ktorom práve skončili zamestnanie.** Štát posledného zamestnania je teda miestom, kde by malo dôjsť k uplatneniu nároku na dávku v nezamestnanosti. Výnimka platí pre cezhraničných zamestnancov, ktorí sa pravidelne denne alebo týždenne počas zamestnania v štáte EÚ vracali na Slovensko. Ďalšou výnimkou sú nezamestnaní, ktorí si uplatňujú nárok na dávku na Slovensku napriek tomu, že ich posledná doba poistenia bola dosiahnutá v štáte EÚ a počas tejto doby si zachovali centrum záujmov a bydlisko na Slovensku.

Pri uplatnení nároku na dávku v nezamestnanosti v štáte posledného zamestnania sa neskúma, aké väzby má nezamestnaný v tejto krajine. Štát posledného zamestnania posúdi nárok na dávku v nezamestnanosti podľa svojich vnútroštátnych predpisov, pričom pri

posúdení nároku na dávku v nezamestnanosti zohľadní dobu dosiahnutú na území tohto štátu, ako i na území iných štátov EÚ vrátane Slovenska, ktoré spadajú do posudzovaného obdobia.

Pokiaľ počas poberania dávky v nezamestnanosti v štáte EÚ nezamestnaný prejaví vôľu vrátiť sa na Slovensko, má právo požiadať o prenesenie výplaty dávky v nezamestnanosti. **Exportovanie dávky v nezamestnanosti sa uskutočňuje formou priamych platieb nezamestnanej osobe zahraničnou inštitúciou a teda cez Sociálnu poisťovňu výplata takejto dávky neprechádza.** Na povolenie exportovania dávky v nezamestnanosti sú určené iba všeobecné mantinely a je právom zahraničnej inštitúcie tento export povoliť alebo nepovoliť. Vo všeobecnosti je potrebné, aby nárok na dávku v nezamestnanosti vôbec vznikol, istú dobu bol nezamestnaný evidovaný na tamomšom úrade práce, aktívne si hľadal zamestnanie a poberal tam dávku v nezamestnanosti. Po povolení exportu dávky a príchode na Slovensko sa do určeného termínu treba zaevidovať na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny ako uchádzač o zamestnanie.

### **Uplatnenie nároku na dávku v nezamestnanosti na Slovensku po skončení zamestnania v štáte EU**

Keď nezamestnaný nevyužije možnosť uplatniť si nárok na dávku v nezamestnanosti v súlade s koordinačnými predpismi v štáte posledného zamestnania, vracia sa na Slovensko, aby si tento nárok uplatnil v pobočke Sociálnej poisťovne. Týmto sa vystavuje riziku, že mu nebude nárok na dávku v nezamestnanosti priznaný, a to z dôvodu nezapočítania doby poistenia dosiahnutej v štáte EÚ.

Ak nezamestnaný nie je cezhraničným zamestnancom, musí preukázať, že si počas výkonu zárobkovej činnosti v štáte EÚ zachoval centrum záujmov a bydlisko na Slovensku. V opačnom prípade mu nebude doba poistenia zo štátu EÚ zohľadnená.

Je tomu tak preto, že možnosť uplatniť si nárok na dávku v nezamestnanosti v štáte inom, ako v štáte posledného zamestnania, je len výnimkou zo všeobecného pravidla, ktoré určuje, že nárok na dávku v nezamestnanosti by si mala nezamestnaná osoby prednostne uplatniť v štáte posledného zamestnania, lebo v tomto štáte platila poisťné pre prípad nezamestnanosti.

V každom prípade je **potrebné po skončení zamestnania v štáte EÚ požiadať o vystavenie formulára preukazujúceho dosiahnutú dobu poistenia v nezamestnanosti**, pretože tento formulár je potrebný na posúdenie nároku na dávku v nezamestnanosti.

Pokiaľ takýto formulár nebude žiadateľom o dávku v nezamestnanosti predložený, požiada o jeho vystavenie v rámci došetrovania skutkového stavu príslušná pobočka Sociálnej poisťovne. Takýto postup je však často spojený s časovými prieťahmi, čo vedie k neskoršiemu rozhodnutiu o nároku na dávku v nezamestnanosti.

Keď už pobočka Sociálnej poisťovne obdrží formulár preukazujúci dobu poistenia v nezamestnanosti dosiahnutú podľa legislatívy štátu EÚ, skúma, či spadá do posudzovaného obdobia (tri roky pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie). Pokiaľ áno, musí v rámci zisťovania skutkového stavu posúdiť, či si žiadateľ o dávku v nezamestnanosti, ponechal bydlisko a centrum záujmov na Slovensku. Posúdenie zachovania väzieb na Slovensku vykonáva Sociálna poisťovňa formou správnej úvahy, ktorá sa modeluje v rámci

právneho priestoru vytvoreného koordinačnými predpismi, príslušnými rozsudkami, rozhodnutím Správnej Komisie pre koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia a slovenským právnym poriadkom.

### **Centrum záujmov**

Pri určovaní miesta bydliska sa treba nechať viesť účelom koordinačných nariadení, ktoré majú za cieľ podporiť mobilitu zamestnancov ako aj ich právo hľadať si zamestnanie v rôznych štátoch EÚ. Pravidlá koordinácie majú taktiež zaručiť osobám, ktoré sa pohybujú v rámci EÚ, zachovanie nadobudnutých práv a nárokov. Prostriedkom na to je najmä započítavanie dôb, ktoré sa zohľadňujú podľa rôznych vnútroštátnych právnych predpisov na účely získania a udržania práva na dávky.

Koordinačné nariadenie definuje pojem bydlisko ako miesto, kde osoba zvyčajne býva. Pobyt znamená prechodné bydlisko. Pri určení bydliska sa berie do úvahy najmä

- dĺžka a trvalosť zdržiavania sa na území dotknutých štátov,
- charakter, stabilita a dĺžka zamestnania a miesta, kde boli vykonávané,
- rodinný stav a rodinné väzby,
- vykonávanie nezárobkovej činnosti,
- stabilita bytovej situácie,
- miesto platenia daní.

Ak posúdenie skutočností podľa týchto kritérií nevedie k jednoznačnému určeniu miesta bydliska, za rozhodujúci sa považuje úmysel tejto osoby a to tak, ako vyplýva z jednotlivých skutočností. Najmä sa berie na zreteľ dôvod, ktorý viedol k presťahovaniu.

Rozhodnutie Správnej Komisie pre koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia, t. j. orgánu s právomocou poskytovať výklad k jednotlivým článkom koordinačných nariadení, ustanovuje, že na určenie bydliska nie je vhodné aplikovať príliš široký výklad, pretože nie je účelom, aby dávky v nezamestnanosti pokrývali všetky osoby, ktoré majú dosť stabilné zamestnanie v jednom štáte EÚ a ktoré nechali rodiny vo svojej krajine pôvodu.

Pre rozšírenie obzoru, ako postupovať pri určovaní bydliska, je potrebné siahnuť aj po rozsudkoch Európskeho súdneho dvora.

*Rozsudok č. 76/76 - Silvana Di Paolo proti Office national de l'emploi*, rieši otázku bydliska v prípade talianskej občianky, ktorá pracovala vo Veľkej Británii a po skončení tohto zamestnania sa vrátila za svojou rodinou do Belgicka, kde si chcela uplatniť nárok na dávku v nezamestnanosti. Pani Di Paolo uviedla, že vo Veľkej Británii sa zdržiavala predovšetkým za účelom zdokonalenia sa v anglickom jazyku. Keďže prenesenie zodpovednosti za výplatu dávky v nezamestnanosti zo štátu posledného zamestnania na štát bydliska je možné v prípade zachovania pevných väzieb v krajine pôvodu, bolo potrebné skúmať charakter týchto väzieb.

Štátom bydliska je v zásade štát, v ktorom, napriek výkonu zamestnania v inom štáte, fyzická osoba zvyčajne býva a kde má zvyčajné centrum záujmov. Skutočnosť, že miesto bydliska je v jednom štáte, automaticky nevylučuje možnosť prechodného prebývania v inom štáte. Napriek tomu, že zanechanie rodiny v jenom štáte EÚ, je jedným z kritérií pre určenie bydliska, nepostačuje to pre celkové posúdenie určenia bydliska. Pokiaľ má zamestnanec

stabilné zamestnanie v jednom štáte EÚ, je možné domnievať sa, že tam má aj bydlisko, napriek tomu, že jeho rodina prebýva v inom štáte EÚ.

Súd uviedol, že na celkové posúdenie bydliska je relevantná dĺžka a kontinuita bydliska v krajine pôvodu pred odchodom za prácou do iného štátu EÚ, dôvod a dĺžka trvania pobytu v štáte zamestnania, charakter zamestnania a celkový úmysel vyplývajúci z daných okolností.

*Rozsudok č. 236/87 - Anna Bergemann proti Bundesanstalt für Arbeit*, pojednáva o holandskej občanke, ktorá počas trvania zamestnania v Holandsku sa vydala a presťahovala do Nemecka. Manželstvo bolo uzavreté a presťahovanie sa uskutočnilo počas trvania posledného mesiaca zamestnania v Holandsku s tým, že pani Bergemann už do práce neprišla a po presťahovaní do Nemecka už iba dočerpala v holandskom zamestnaní dovolenku. V Nemecku sa zaevidovala na príslušnom úrade práce a požiadala o dávku v nezamestnanosti. Nemecká inštitúcia odmietla nárok priznať s odôvodnením, že nemá v Nemecku bydlisko.

Súd vyriekol, že nezamestnaný, ktorý sa ku koncu zamestnania v jednom štáte EÚ presídlil do inej krajiny, pričom sa už do zamestnania nevráti, nie je považovaný za cezhraničného zamestnanca. Takáto osoba, ktorá počas posledného zamestnania v jednom štáte EU, si z rodinných dôvodov preniesla bydlisko do iného štátu EÚ, má právo si uplatniť nárok na dávku v nezamestnanosti v štáte bydliska.

V *Rozsudku č. 102/91 - Doris Knoch proti Bundesanstalt für Arbeit*, sa rieši otázka bydliska nemeckej občianky, ktorá pracovala vo Veľkej Británii počas dvoch akademických rokov na britskej univerzite v rámci výmenného študijného pobytu. Vo Veľkej Británii si prenajala byt, avšak adresu trvalého pobytu mala stále v Nemecku, kde trávila i dovolenky. Po skončení zamestnania si hľadala prácu vo Veľkej Británii, kde aj poberala dávku v nezamestnanosti. Následne odišla hľadať si prácu do Nemecka, pričom nemecká inštitúcia jej odmietla priznať dávku v nezamestnanosti s tým, že jej nezohľadní britskú dobu poistenia.

Súd konštatoval, že skutočnosť, že pani Knoch pracovala ako asistentka na vysokej škole v rámci výmenného pobytu v trvaní 21 mesiacov, pričom po skončení tejto práce si nemohla nájsť vo Veľkej Británii zamestnanie a bola nútená sa vrátiť do Nemecka, nemožno označiť za stabilné zamestnanie. A taktiež fakt, že prednostne si hľadala prácu vo Veľkej Británii, kde i poberala dávku v nezamestnanosti, neznamena, že musí mať vo Veľkej Británii aj bydlisko. Súd konštatuje, že účel pomôcť migrujúcim zamestnancom hľadať si zamestnanie by sa nenaplnil, ak by po uplatnení nároku na dávku v nezamestnanosti v štáte zamestnania, im bolo odňaté právo na uplatnenie nároku na dávku v štáte bydliska.

Pri posudzovaní konkrétnej žiadosti o dávku v nezamestnanosti teda Sociálna poisťovňa posudzuje bydlisko žiadateľa na základe zváženia všetkých vyššie uvedených skutočností, pričom **každý nárok na dávku v nezamestnanosti sa rieši individuálne podľa okolností prípadu**. Príslušná pobočka Sociálnej poisťovne pri posúdení nároku na dávku v nezamestnanosti skúma okrem dĺžky pobytu na území Slovenskej republiky pred odchodom za zamestnaním, dĺžku prítomnosti na území iného členského štátu, ako i charakter, stabilitu a dĺžku zamestnaní, miesto trávenia mimopracovného času, rodinné okolnosti, bytovú situáciu, ako i ďalšie skutočnosti, ktoré môžu preukázať centrum záujmov danej osoby. Tieto skutočnosti sa preukazujú v rámci konania o nároku na dávku v nezamestnanosti predložením príslušných dokumentov, formulárov zahraničných inštitúcií a v neposlednom rade vyplývajú

aj z údajov, ktoré uvedie žiadateľ do príslušného vyhlásenia pri uplatnení nároku na dávku v nezamestnanosti.

Ak si nezamestnaná osoba chce hľadať zamestnanie na Slovensku, napriek tomu, že si počas posledného zamestnania v inom štáte EÚ nezachovala bydlisko na Slovensku, nebude jej pri uplatnení nároku na dávku v nezamestnanosti zohľadnená dosiahnutá zahraničná doba poistenia.

**JUDr. Zuzana Kamenistá,  
Sociálna poisťovňa, ústredie  
oddelenie opravných prostriedkov poistenia v nezamestnanosti**

### **Posudkoví lekári zo Slovenska i Česka diskutovali v Patinciach**

Posudkoví lekári z celého Slovenska sa v polovici septembra stretli v Patinciach, aby si vymenili skúsenosti a postupy pri posudzovaní zdravotného stavu občanov. 43. Dni posudkového lekárstva zorganizovala Slovenská spoločnosť posudkového lekárstva, Sociálna poisťovňa, ústredie a ako hlavný organizátor sa na tomto podujatí podieľalo oddelenie lekárskej posudkovej činnosti Sociálnej poisťovne, pobočka Komárno.

Do Patiniec prišlo 160 odborníkov nielen zo Sociálnej poisťovne, úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, z ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny či silových rezortov (ministerstva vnútra a ministerstva obrany), ale aj zahraniční partneri z českého ministerstva práce a Českej správy sociálneho zabezpečenia. Vypočuli si prednášky na rôzne odborné témy, napr. z odboru očného lekárstva, otorinolaryngológie, kardiológie, neurológie, urológie či všeobecného lekárstva. Českí kolegovia informovali o svojich skúsenostiach z námietkového konania a o lekárskej posudkovej službe v sociálnej reforme 2011 v Českej republike. Poradca ministra práce, sociálnych vecí a rodiny SR a hlavný koordinátor pracovnej skupiny pre transformáciu posudkových konaní Mgr. Peter Bódy oboznámil prítomných s doterajšími výsledkami rokovaní pracovnej skupiny. Nechýbali ani prednášky o Škole Parkinsonovej choroby, o význame práva v lekárskej posudkovej činnosti a o pripravovanej elektronizácii služieb nemocenského poistenia a lekárskej posudkovej činnosti. Posudkoví lekári sa tiež oboznámili s činnosťou Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou z úst jeho predsedu MUDr. Jána Gajdoša. Odborný program ukončili špecializačné práce štyroch posudkových lekárov.

**MUDr. Jana Kelemenová  
Sociálnej poisťovne, ústredie  
posudková lekárka sociálneho poistenia**

## **Pracujete alebo ste pracovali na Slovensku, v Rakúsku alebo v Nemecku? Odborníci sociálneho poistenia Vám poradia**

Aj vďaka nedávnomu otvoreniu pracovného trhu v Rakúsku a Nemecku v máji tohto roku dochádza k čoraz väčšiemu záujmu poistencov o informácie týkajúce sa sociálneho poistenia v týchto krajinách. Sociálna poisťovňa sa preto v snahe v čo najväčšej miere uľahčiť svojim klientom prístup k týmto poznatkom rozhodla zorganizovať v poradí už siedme Medzinárodné poradenské dni, pričom po prvýkrát budú mať poistenci možnosť v domácom prostredí získať informácie súčasne od nemeckých aj rakúskych odborníkov na dôchodkové poistenie.

Počas dvojdnového podujatia privíta Sociálna poisťovňa na svojej pôde zástupcov nemeckej dôchodkovej poisťovne Deutsche Rentenversicherung (DRV), rakúskej dôchodkovej poisťovne Pensionsversicherungsanstalt (PVA) a rakúskej dôchodkovej poisťovne pre živnostníkov Sozialversicherungsanstalt der gewerblichen Wirtschaft (SVA). Medzinárodné poradenské dni sa uskutočnia v **Informačno-poradenskom stredisku Sociálnej poisťovne, ústredie**, Ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava v utorok dňa **15. novembra 2011 v čase od 10,00 do 17,00** a v stredu **16. novembra 2011 v čase od 09,00 do 16,00 hod.**

Hlavným zámerom bude poskytnúť poradenstvo poistencom a poberateľom dôchodkových dávok, ktorí pracujú alebo pracovali v Rakúsku, v Nemecku a na Slovensku a získali doby poistenia podľa právnych predpisov Slovenskej republiky, Rakúskej republiky alebo Spolkovej republiky Nemecko. Odborníci pre oblasť dôchodkového poistenia zúčastnených krajín budú pripravení svojim klientom zodpovedať ich otázky a pomôcť pri riešení dôchodkových záležitostí.

Odporúčame, aby sa klienti vopred objednali a dohodli si termín na slovenskom telefónnom čísle 00421 90617 1665 alebo na e-mailovej adrese [adrian.terek@socpoist.sk](mailto:adrian.terek@socpoist.sk), a vyhnú sa tak zbytočnému čakaniu. Bezplatné poradenstvo však poskytneme všetkým záujemcom, pričom bude zabezpečené tlmočenie z nemeckého jazyka.

Pri telefonickom objednávaní je potrebné okrem konkrétnej požiadavky, ktorá bude predmetom poradenstva, uviesť tiež relevantné osobné údaje ako svoje meno, priezvisko, dátum a miesto narodenia, číslo poistenia alebo rodné číslo. V prípade, že ide o pozostalostnú dávku, je potrebné uviesť aj údaje o zomretom poistencovi. Účastníci poradenského dňa by si nemali zabudnúť so sebou okrem osobných dokladov priniesť tiež podklady týkajúce sa ich dôchodkového poistenia.

**Mgr. Adrián Terek,**  
**Sociálna poisťovňa, ústredie**

## **PORADŇA**

### **Prenájom a platenie poistného**

**Syn je študent, kúpili sme mu byt a zatiaľ ho prenajímame. Zaregistrovali sme ho na daňovom úrade a dostal pridelené DIČ. Musí platiť sociálne odvody? Ja ako jeho matka som dlhodobo nezamestnaná a platím si odvody dobrovoľne. V prípade, že syn by mal platiť sociálne z prenájmu, bolo by lepšie registrovať prenájom na moje meno, aj keď on je vlastník. Je to možné? Ani jeden z nás nie je živnostník, nepodnikáme. Máme iba tento príjem z prenájmu.**

Fyzická osoba je študent, prenajíma nehnuteľnosť a v súvislosti s tým má pridelené DIČ. Nemá živnostenské oprávnenie. Samostatne zárobkovo činná osoba (SZČO) podľa zákona o sociálnom poistení je fyzická osoba, ktorá dovŕšila 18 rokov veku a má pridelené DIČ v súvislosti s dosahovaním príjmu z podnikania a z inej samostatne zárobkovej činnosti podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov. Ak Váš syn nemá živnostenské oprávnenie a dosahuje príjem z prenájmu nehnuteľnosti podľa § 6 ods. 3 zákona o dani z príjmov, tak tento príjem nie je relevantným príjmom na účely sociálneho poistenia. Rozhodujúcim príjmom na účely sociálneho poistenia v prípade SZČO je príjem podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona o dani z príjmov. Váš syn teda nespĺňa jednu z podmienok pre dosiahnutie postavenia SZČO podľa zákona o sociálnom poistení. Preto nie je povinný platiť poistné na sociálne poistenie z tohto príjmu.

### **Prerušenie poistenia**

**Vo firme máme zamestnanca, ktorý má dlhodobo neplatené voľno. Má prerušené poistenie, ale pracovný pomer trvá. Podľa legislatívy platnej do 31. 12. 2010 sme ho museli uvádzať v mesačnom výkaze odvodu poistného (v prílohe) aj v prípade, keď nemal žiaden príjem. Musíme ho v mesačnom výkaze uvádzať aj v tomto roku?**

Zamestnanca s pravidelným mesačným príjmom, ktorý má prerušené povinné poistenie z dôvodu čerpania pracovného voľna bez náhrady mzdy, vykazuje zamestnávateľ na tlačive Mesačný výkaz poistného a príspevkov aj za obdobie prerušenia povinného poistenia, s nulovým vymeriavacím základom na platenie poistného na sociálne poistenie, nulovým poistným na sociálne poistenie a s počtom dní trvania poistenia nula. V tejto súvislosti nedošlo od 1. januára 2011 k zmene.

### **Materské z dobrovoľného poistenia**

**Od roku 2004 si dobrovoľne platím nemocenské poistenie. Od roku 2004 pracujem v zahraničí, ale trvalý pobyt mám v SR. V októbri nastúpim na materskú dovolenku,**

**materskú dávku budem dostávať zo zahraničia. Aké dávky mi prináležia z dobrovoľného poistenia?**

Jednou z hlavných zásad koordinačných nariadení v oblasti sociálneho zabezpečenia je princíp vzťahovania sa legislatívy len jedného členského štátu, a to spravidla členského štátu výkonu zamestnania. Fyzická osoba, ktorá je zamestnaná v jednom členskom štáte, nemôže byť dobrovoľne nemocensky poistená v inom členskom štáte. Za predpokladu, ak ste povinne nemocensky poistená podľa právnych predpisov štátu Európskej únie, nemôžete byť súčasne dobrovoľne nemocensky poistenou osobou podľa právnych predpisov Slovenskej republiky, nakoľko by to bolo v rozpore s koordinačnými nariadeniami. Z uvedeného dôvodu Vám nárok na materské podľa právnych predpisov Slovenskej republiky nevznikne.

***Informačno-poradenské centrum Sociálnej poisťovne***